

Kulttuuriliiteri-podcast: Miten katsot luontoa lapsen silmin, Ritva Kovalainen?

IRINA

Tervetuloa Kulttuuriliiteriin. Tällä kaudella pysähdymme vieraiden kanssa luonnon äärelle ja tutkimme, miten luonto meistä huolehtii, sekä miten me voimme vastavuoroisesti huolehtia luonnosta. Kulttuuriliiteriä äänitetään Helsingissä, Lapinlahden puistoalueen kesäisessä luonnossa elokuussa. Minä olen Irina Björklund, Mielenterveyden keskusliiton kulttuurikummi ja Kulttuuriliiterin tämän kauden juontaja. Tässä jaksossa katsotaan luontoa lapsen silmin ja valokuvaajan perspektiivistä. Tervetuloa mukaan!

IRINA

Mulla on tänään täällä vieraana Ritva Kovalainen, moninkertaisesti palkittu valokuvataiteilija ja taiteilijaprofessori. Miten sinä muuten kuvailisit itseäsi?

RITVA

Ehkä minä olen äiti, sitten olen maalainen. Minä olen aika innokas rakentamaan ja remontoimaan. Ehkä tämmöinen toiminnan ihminen aika paljon. En oikein tiedä muuta, mitä sanoisin. Mulla on taiteilijaprofessuurititteli, mutta professuuritittelistä täytyy sanoa semmoinen, että viisi vuotta mulla oli käytössä tämä. En ole enää oikeastaan taiteilijaprofessori. Se oli sellainen apuraha, mihin liittyi kunnianarvoisa arvonimi...

IRINA

Se on osa sua vahvasti.

RITVA

...jonka sain hetken pitää.

IRINA

Niin, mutta se on hienoa. Se on osa sinun elämänvartta, eikö vaan? Me istutaan tässä Lapinlahden kaupunkipuistossa, veden äärellä, kaislat suhisee. Täältä kuuluu kaupunkiaäniäkin vahvasti läpi, mutta se kuuluu tähän kaupunkielämään täällä puistossa. Ihan näin aluksi palataan tuonne lapsuuteen. Missä sä vietit lapsuutesi ja millaisia muistoja sulla on sieltä? Sun lapsuutesi luonnosta, jos ajattelet ääniä, myös visuaalisia muistoja, mutta makuja, tuoksuja ja tuntemuksia?

RITVA

Oikeastaan sen lapsuuden ajan, mistä mä muistan varhaiten, niin mä olen elänyt

Kirkkonummella. Mä olin kuusivuotias, kun meidän perhe muutti sinne. Siellä sitten vartuin tuonne aikuisuuteen asti. Kyllä se oli aika lailla maaseutua. Nykyään Kirkkonummi on ihan toisenlainen paikka kuin silloin 1965, kun me sinne muutettiin. Siellä ei ollut kuin yksi kivitalo ja se oli se suurin piirtein, missä me asuttiin, tai rivitalo. Muuten oli sellaista hyvin maaseutupaikkakuntaa. Me tultiin sinne sillä tavalla, että siellä oli aika lailla... Se oli ollut Neuvostoliiton vuokra-alueena. Siellä oli hirveän paljon sen jäljiltä lapsen näkökulmasta jänniä ja tosi ihmeellisiä asioita siinä ympäristössä. Kaikkia vanhoja raunioita ja tikkaita, jotka johti johonkin puihin. Bunkkereita ja kaikkea tällaista. Aika varhain jo mulle tuli luonnosta hirveän tärkeä juttu, jo silloin pienenä. Meidän talon takana oli sellainen pieni lähimetsä, missä oli muutamia mulle erityisen rakkaiksi tulleita puita vuosien varrella, joita mä kävin aika usein tervehtimässä ja siinä oli sellainen pieni lampi. Ja mulla oli ihan tietyt paikat siellä, missä mä kävin sitten esimerkiksi keräämässä mansikat ja vadelmat ja mustikat, ja aina semmoisen kierroksen, että sai sitten mukin täyteen, kun tuli kotiin kesällä, marjamaitoa varten. Mut silloin koin myös semmoisen ensimmäisen menetyksen, mitä sit on vähän luontosuhteessa joutunut kokemaan myöhemminkin, niin se lampi peitettiin ja siihen rakennettiin sitten sellainen kivitalo, nuorisohotelli siihen ja tavallaan se mun metsä vähän niin kuin hävisi siinä kohtaa, tai se sellainen pieni oma valtakunta, mikä oli silloin semmoisen 7-8 -vuotiaan oma maailma. Mutta aika pian sitten mä oon ollut siinä mielessä onnellisessa asemassa, että mä oon saanut viettää aikaa sellaisen ison metsäalueen lähellä. Kun mä olin ehkä joku kymmenkuntavuotias, niin mä löysin sieltä sellaisen ystävien kanssa seikkailuerämaan, Meikon metsäalueen, joka nyt on suurimmaksi osaksi suojeltu. Se oli silloin paljon laajempi myöskin ja rakentamaton ja sitäkin on tietysti nakerrettu sieltä sun täältä, mutta silloin mun lapsuudessani siellä oli vielä varmaan joku viisi kilsaa kertaa viisi kilsaa sellainen asumaton, rakentamaton ja koskematon luonnonalue lampineen, soineen, järvineen, kallioineen, vanhoine puineen ja kaikkine sellaisineen. Siitä tuli mulle sellainen lempipaikka, missä mä sitten kuljeskelin paljonkin koirani kanssa, jonka sain sitten joskus kymmenvuotiaana. Leikin intiaania ja ajattelin, että se on se mun erämaa ja mun todellinen koti. Se metsäerämaa, Meiko.

IRINA

Ja se on siis säilynyt nykypäivään?

RITVA

Se on säilynyt paljon. Se on nyt semmoisena retkeilyalueena iso osa siitä ja siitä mä oon tosi onnellinen. Mä en oo käynyt siellä hirveästi viime aikoina, koska mä en enää asu siellä Kirkkonummella, mutta mä tiedän, että se on suureksi osaksi suojeltu. Tuntuu todella ihanalta, että tiedän, että kaikki ei ole kadonnut.

IRINA

Näinhän se on, kun ne ovat niin rakkaita ne lapsuuden luontokohteet, minullekin on ollut. Hurjat avohakkuut tai menetykset, ne tuntuu yhtä pahalta kuin ihmismenetykset. Ainakin

minulle, koska kaikki lapsuuden muistot yhtäkkiä vaan kummataan pois. Se tuntuu aika hurjalta. Ihanaa, että nykyään myös on tämä suojeluvaihtoehto myös yksityisillä omistajilla. Mutta siitä pitää ehkä tiedottaa enemmän, mitä kaikkia mahdollisuuksia on. Mutta vielä lapsuuteen sukeltaisin sen verran, että millaiset luontoarvot sä sait kotoa sun omilta vanhemmilta?

RITVA

Mulle oli ehkä tärkeää semmoinen, että minä vietin kesiä paljon, vähintään kuukauden kesässä, tuolla Pohjois-Pohjanmaalla mun äidin maatilalla, mistä minun äiti on kotoisin. Hänen veljet ja mummo asui siellä semmoisessa pohjois-pohjalaisessa jokimaisemassa, peltomaisemassa. Sieltä tuli varmaan tosi paljon luonnonläheisyyttä myöskin, mutta ei sinänsä oikeastaan äidiltä tai isältä. Ne olivat keskittyneet enemmän työelämään ja äiti kodinhoitoon. Luulen, että se oli vähän semmoinen oma jostain syystä, oma vapaa maailma, se metsä ja luonto. Ja mä luulen, että se osittain tuli myös kirjallisuudesta. Mä olin himolukija pienenä ja meillä oli kirjastoja siinä ihan vieressä. Ja siihen aikaan ei oikeastaan kauhean paljon muuta tekemistä ollut kuin leikkiä pihalla tai lukea kirjoja lapsena. Ja mä luin sen lasten osaston ekaksi ja sitten sen nuorten osaston ja sitten siirryin sinne aikuisten osastolle. Ja jostain syystä mua kiehtoi ihan hirveästi silloin jo kaikki tällaiset luonnossa tai erämaassa tapahtuvat seikkailut ja sellaiset kirjat. Ne herätti musta semmoisen kaipuun jotenkin sellaisiin suuriin, koskemattomiin metsiin. Mä luulen, että sieltä aika paljon kumpusi semmoinen luontoinnostus myöskin.

IRINA

Mun on pakko tietysti kysyä, kun sinä olet valokuvaaja, että milloin sä otit ensimmäisen valokuvasi, muistatko sä ja mikä siinä oli kohteena? Oliko se luontokuva vai mikä?

RITVA

No ihan ensimmäisiä kuvia mä otin, kun minähän olin sellainen koirahullu pienenä ja perustin sellaisen koirakerhon. Olen aina ollut tällainen kerhoihminen. Otin sitten, kun meillä oli koirakerhossa paljon koiria kavereilla, niin koirista potetteja. Se oli ihan ensimmäinen. Mutta sitten mä sain vähän myöhemmin ehkä joskus 13-14 -vuotiaana semmoisen... Se oli semmoinen haitarikamera, mikä käytti sellaista aika isoa negatiivikokoa, se oli vanhanaikainen kamera. Ja silloin mä ekan kerran oikeastaan suhtauduin vähän vakavammin siihen tai innostuin siitä valokuvauksesta. Oli mustavalkoista filmiä ja pääsin kehittämään koulun pimiöön. Ja kyllä mä otin silloin tuulessa keinuvista heinistä ja autiotaloista ne ihan ensimmäiset valokuvat, joita mä ajattelin taiteellisessa mielessä valokuviksi. Koirakuvat oli enemmän tämmöistä jotain... Niin kuin perhealbumiin keräisi kuvia kavereistaan.

IRINA

Koira-albumi. Kun ajattelee, että siihen aikaan ollut vähän erikoisempaa se valokuvaaminen kuin tänä päivänä, kun joka lapsella on käytössään ellei oma, niin

vanhempien kännykkä, jolla otetaan kuvia. Aika hyvälaatuisiakin.

RITVA

Niin, on muuttunut tosi paljon.

IRINA

On muuttunut tosi paljon tiettenkin. Mä ajattelin, että siirrytäänkö tästä ja yhdistetään vähän sitä lapsuutta ja sitä valokuvaamista seuraavassa paikassa.

RITVA

Okei, tehdään näin.

IRINA

Kulttuuriliiteri.

IRINA

Ritva on toteuttanut uskomattoman määrän valokuvataideteoksia, kirjoja, näyttelyitä, myös elokuvia. Sulla on varmaan pisin CV, mitä mä oon ikinä nähnyt kenelläkään. Mua itseäni kiehtoo, miten sä oot onnistunut ikuistamaan ihmisen ja luonnon välisen vahvan siteen. Sellaisen, joka mun mielestä vieläkin asuu meissä kaikissa, vaikka nykypäivänä onkin teknologian takia jouduttu ajautumaan niin kauas tästä intuitiivisesta luontosuhteesta. Haluaisin nyt hetken inspiroitua sun teoksestasi, Kun lapsi lapsi oli, vuodelta 2001, eikö vaan? Ja kanssasi tutkia tätä Lapinlahden luontoa lapsen aistien kautta. Koska mun mielestä lapsena osattiin tuntikaupalla keskittyä ihan pienenpienien yksityiskohtien tutkimiseen luonnossa. Ja se on taito, joka yleensä näin aikuistuessaa häviää tai unohtuu, ainakin normi-ihmisillä, ei ehkä valokuvaajilla. Jos sä nyt voisit valokuvaajana lähteä ihan vapaasti toteuttamaan itseäsi tässä puistomiljöössä ikään kuin lapsen näkökulmasta, niin millaisia kuvia sä lähtisit ottamaan, jos viitsisit kuulijoille niitä kuvailla?

RITVA

Joo, ekaksi tulee mieleen, että tästä kuvaamisesta yleensä, niin minä luulen, että itse asiassa ne lähtökohdat on juuri tuossa, mistä sä kerroit, minulle tähän valokuvaamiseen, nimenomaan näissä lapsuuden kokemuksissa. Ja minkälaisia ne lapsuuden kokemukset sitten taas luonnosta on, niin nehän on hirveän fyysisiä ja sitten ne on sellaisia toiminnallisia ja sitten ne on sellaisia, että katsotaan hirveän läheltä. Ja ehkä vielä kolmas tai neljäs tai viides tekijä siinä on se, että siihen luontoon samaistuu jotenkin niin, että se luonto on oikeastaan yhtä elävä kuin sinä itsekkin. Ehkä semmoinen animistinen lähtökohta, mitä itse muistan siitä, että miten lapsena luonnon koki. Ja se leikkihän oli tärkeää just sen luonnon kanssa kommunikaatiota. Ja se, että sun mielikuvituksella kaikki herää siinä eloon ja kävyt ja risut ja puut ja oksat ja kaikki paikat, niin ne on yhtäkkiä sellaista kaiken mahdollistavaa materiaalia ja sellaista, mikä kiehtoo

mielikuvitusta, sillä mielikuvituksella herätät kaiken henkiin ja eloon. Mä tein itse asiassa silloin tän Kun lapsi lapsi oli -kirjan jälkeen, missä myös luontosuhde on hirveän tärkeä, niin tein sen jälkeen sellaisen kuvasalkun, jonka nimi oli Tikkuja. Ammensin ja oli inspiraationa nimenomaan lapsuuden hyvin materiaalinen luontosuhde. Se, miltä kaikki tuntuu. Kaikki tikut ja männynkävyt. Tein animistisia kuvia asettelemalla tikkuja ja risuja erilaisiin muotoihin. Niistä tuli erilaisia mielen paikkoja. Tämä paikka täällä, missä me nyt ollaan näiden vanhojen puiden äärellä, on minusta valtavan kiehtova, mitä me nytkin katsellaan, tällainen juurakko. Se on hirveän salaperäinen ja sitten se on kiehtova muodoltaan. Nämä puut, mitä mä tässä katson, niin ajattelen, että jos olisin lapsi, niin yksi asia, mitä ekana tekisi, olisi varmaan, että näissä haluaisi kiipeillä.

IRINA

No just, lähtisitkö ottamaan kuvia tuolta ylhäältä päin, vai?

RITVA

Voi olla. Ehkä tutkisin nimenomaan näitä muotoja ja mitä niistä tulee mieleen ja miltä ne näyttää. Nämä miellelyhtymät.

IRINA

Tämähän on heti niin kuin...

RITVA

Mikä toi on? Onko toi suu vai onko toi joku toinen?

IRINA

Tuli mieleen, että tämä on mustekala, kun tässä on näitä juurakkoja, sitten toi voi olla joko kykloopin silmä tai suu, tässä on mieletön reikä tässä juurakossa. Varmaan tänne... Onko tänne joku pesänsä laittanut, ellei muuta, niin ainakin tosi monta muurahaista ja pikku ötökkää. Se ei ehkä ole niin turvallinen paikka kuitenkaan millekään linnulle, kun se on niin matalalla.

RITVA

Mutta nämä kaikki lonkerot ja muodot, mitä näistä muodostuu. Ja mä luulen, että ehkä sellaiset yksityiskohdat olisi juuri tässä sellaisia, mitkä mua kiehtoisi, jos mä ottaisin valokuvia tässä. Mutta sitten myös nämä oksat ja niiden tämä rytmi, minkälaisen rytmin ne tekee tähän maisemaan, joka on myös aina kiehtova.

IRINA

Kun ne niin kauniisti nää lehdet, tai nää oksat tonne meren päälle...

RITVA

Niin, laskeutuu hienosti. Näitäkin, katso näitä tervalepän oksia, jotka tässä tulee tonne, melkein koskettaa tuota vettä, niin on ihan tosi kaunis.

IRINA

Mä aina jotenkin muistan, että mä lapsena mietin, kun mä katoin vaikkapa merta, että miten luonnossa on ajateltu jotenkin kaikki valo ja kaikki kasvillisuus sillain sulaa yhdestä vaiheesta seuraavaan jotenkin luontevasti ja sitten taivaaseen. Yhdistyy vaikka sitten kun sulla on iltavalo, niin sitten se myös värjää ne saarten metsät ja sitten taas se peilaa itsensä sinne mereen, joka taas on värjätty sillä taivaalla, joka jatkuu tänne asti. Tulee todella harmoninen kokonaisuus.

RITVA

Luonnossa kaikki on yhtä. Se onkin ehkä se semmoinen, mitä tässä vuosien ja vuosikymmenten varrella on oppinut tästä luonnosta ja mikä on ehkä se suurin oivallus ja ymmärrys. Siellä ei voi erottaa asioita toisistaan. Kaikki liittyy toisiinsa. Ja mitä tapahtuu yhdelle, niin se vaikuttaa toisille kolmanteen ja neljänteen. Kaikki on sitä valtavaa isoa kokonaisuutta.

IRINA

Niinpä. Miten esimerkiksi tässä kalliossa, kun tämäkin on ihanaa tämmöistä, onko tämä graniittia?

RITVA

Niin, tämä on tämmöistä punaista varmaan graniittia.

IRINA

Tämä on tosi kaunista, tässä on tämmöistä ikään kuin... Onko tämä jonkin näköistä... Vai onko tämä sitä kiveä, tämä tumman harmaa? Ei tämä mitään sammalta ole, kun tämä on ihan vaan tuota kiveä itseään.

RITVA

Mä luulen, että tässä on jotain tällaista kasvustoa päällä.

IRINA

Ehkä tässä on, joo.

RITVA

En tiedä.

IRINA

Joo. Tämäkin on ihana muoto.

RITVA

Mutta sitten myös kaikki nämä lehdet. Siis onhan nämäkin ihan tavattoman hienoja, tällaiset kuolleet lehdet kaikki.

IRINA

Joo.

RITVA

Ja sitten... Ihan mitättömän pienet yksityiskohdat voi olla tosi kiehtovia.

IRINA

Niin.

RITVA

Ja kiinnostavia. Mitä täältä ikinä löytyykään.

IRINA

Mä muistan aina lapsena myös, kun mustikkametsässä kävelin tai aina haaveilin jotenkin, että mä olisin semmonen ihan pieni, joka kulkisin täällä miniatyyri-ihmisenä täällä kasvuston alla ja se olisi semmonen maaginen metsä. Tässäkin on näitä punaisia marjoja, mitähän noi on?

RITVA

Tota mä en tunne...

IRINA

En mäkään.

RITVA

Mulla oli pienenä just vähän tämän näköisessä paikassa semmonen leikki, jota mä kutsuin Tonttulaksi. Mä olin tehnyt sinne semmosia... Siellä asusteli pieniä tonttuja, joita mä olin tehnyt jostain tikuista ja muista. Sitten mä olin kerännyt sinne kaikista marjoista ja kasveista erilaisia ruokavarastoja. Siellä oli sängyt ja olohuoneet ja makuuhuoneet ja kellarit ja kaikki. Tämähän olisi just tämmönen ihan mahtava paikka tommoselle tonttulalle muuttaa asumaan.

IRINA

Ajattele, kun noi olisi syötäviä noi marjat, ne olis semmosia valtavia isoja hedelmiä. Nämä lepän pikkukävythän on ihan miniatyyrikäpyjä. Olisi ihan käpyvarasto niillä Tonttulan tyypeillä, eikö olisi?

RITVA

Kyllä oli silloin. Nämähän voisivat olla vaikka ananaksia itse asiassa.

IRINA

No niin muuten voisikin, joo.

RITVA

Sitä mietti just, että mistä saisi ja mikä voisi olla mitään.

IRINA

Ootko sä tehnyt semmoista valokuvaa, semmoista teosta, missä sinä kuvaat ikään kuin sen Tonttulan näkökulmasta niitä?

RITVA

No en ole ihan tehnyt, mutta mä tein semmoisen yhden pienen kuvasalkun kanssa silloin kauan aikaa sitten, mutta sen nimi oli Kjik. Se kjik oli ääni linnun munassa ja se antoi nimen teokselle. Kuvasin siinä kaikkia tosi pieniä asioita, kuten esimerkiksi sudenkorennon siipi. Yhdessä kuvassa oli hyttynen. Siinä oli kymmenkunta kuvaa, siis nimenomaan tällaisesta miniatyyrimaailmasta. Kyllä olen näitä aiheita silloin tutkinut ja kyllä ne sieltä lapsuudesta kumpuaa. Sieltä olen pikkuhiljaa siirtynyt laajempiin maisemiin myöhemmin. Mutta tämä luontosuhde on säilynyt sillä tavalla kuvaamisessakin koko ajan. Ja minusta se on hirveän tärkeää. Ajattelen lapsia, että se on ihan älyttömän tärkeää saada tavallaan rypeä täällä maan tasolla mielin määriin ja tehdä löytöjä täällä, koska tämän on ihan aarreaitta, mistä voi löytää ihan mitä vaan.

IRINA

Kyllä, ja lapsille pitää antaa se mahdollisuus. Se on meidän aikuisten vastuulla, ettei niitä vaan isketä sen screenin eteen, että katopa tuosta nyt jotain ohjelmaa, vaan että mennään luontoon.

RITVA

Mä oon huomannut sen ainakin omien lasten suhteen. Ne voi olla joskus silloin pienempänä, niitä saattoi olla hankala saada retkelle mukaan, mutta sitten kun ne sai houkuteltua, että otetaan kaakaota mukaan ja sitten jotain kakkupalaa, niin sitten lähdettiin riemulla sinne. Mutta sitten sen jälkeen, kun päästään sinne luontoon, niin siellä ei ole sekuntiakaan tylsää.

IRINA

Näinhän se on.

RITVA

Se on vaan sellainen seikkailu, jossa on ihan hirvittävästi löydettävää ja leikittävää ja

kaikkea. Se on ollut palkitsevaa huomata.

IRINA

Kyllä. Kertoo sen luonnon tärkeydestä, että se saa säilyä. Ja myös tällain kaupunkimiljöössä, että sitä on kaikille.

RITVA

Se kiehtoo kyllä. Tuolla oli myös tosi hieno puu, jota voitaisiin käydä katsomassa vielä, joka kiehtoo paljon.

IRINA

Käydään sitä katsomassa vielä.

IRINA

Oliko se toi, joka makasi tuolla?

RITVA

Joo, ja ylipäättään nämä kaikki tämmöiset maahan tippuneet, jättiläismäiset puun kappaleet, jotka on melkein... Tämäkin voisi olla joku hirviö, dinosaurus. Nämähän muistuttaa melkein kuin luuta, nämä on tällaista kovaa ja vaaleaa, nämä ovat tosi hienoja näiden isojen puiden alla, että näitä on jätetty tänne. Luulen, että nämä kiehtovat niin lasta tai aikuista.

IRINA

Kyllä, niissä voi maata, makoilla ja kiiveskellä.

RITVA

Ja tuon puun muoto, miten se on kietoutunut, miten valtava hieno se on.

IRINA

Ihan huikea. Se on tuollainen hopeapaju, eikö vaan?

RITVA

Joo, se taitaa olla elossa vielä, mikä on jännää, vaikka se on noin vääntynyt.

IRINA

Ja aika onttokin tuolta sisältä.

RITVA

Tämähän on ihan taideteoksista parhain.

IRINA

Aattele, miten paljon nääkin on nähnyt tämmöset puut.

RITVA

Täälläkin valtavan hieno tää luola täällä tämän puun sisällä, kun tää on haljennut ja siellä on sieniä ja kokonainen maailmankaikkeus.

IRINA

Kato mitä kaikkea. Miten paljon tää kuhisee elämää. Sieniä ja ötököitä.

RITVA

Ja tämä! Tämä on minusta älyttömän kaunis. Tässä on tällainen kaatunut... Onkohan tämäkin...?

IRINA

Onko tämä joku riippapaju? Onko se sama? Sillä olisi ne hopeiset lehdet.

RITVA

Ihan tällainen keloutunut runko, joka on hopean harmaa. Tässä on paljon erisävyisiä juonteita. Tämä on minusta todella kaunis. Jos minulla olisi kamera ja nyt ottaisın valokuvia, niin kuvaisin kyllä tätä läheltä.

IRINA

Tästä tulee mieleen virtaava joki melkein.

RITVA

Joo.

IRINA

Tällainen vesiputous, kauniit kuviot.

RITVA

Ylipäättään mä rakastan tämmöisiä sävyjä luonnossa, sitten kun niitä on paljon. Se varmaan juontaa juurensa siitä, että kun opiskelin valokuvasta ja me tehtiin mustavalkoisia vedoksia, niin silloin tutkailimme ja kiinnitimme huomiota tällaiseen sävykkyyteen kuvassa. Mitä enemmän sävyjä, sitä parempi kuva tavallaan. Sitten on alkanut kiehtoa ja kiinnittää huomiota kaikenlaisiin...

IRINA

Puhutko sä myös sävyistä ihan mustavalkoisen kuvan sisällä?

RITVA

Kyllä, nimenomaan siitä, miten se muuttuu se mustasta valkoiseen se koko harmaaskaala, miten laaja se on. Tässä on juuri se.

IRINA

Tämä on jo itsessään tämmöinen harmaan värinen tämä runko.

RITVA

Tällaiset on tosi kiehtovia mun mielestä valokuvaajana ja muutenkin ihmisenä.

IRINA

Kyllä. Jatketaanko tästä seuraaviin tunnelmiin?

RITVA

Joo.

IRINA

Kulttuuriliiteri.

IRINA

Me istutaan nyt täällä Lapinlahden puiston yhteisöviljelypalstalla. Tässä näkee hirveästi elämää. Kukkia ja vihanneksia, marjoja, hedelmiä, perhosia, mehiläisiä, vaikka mitä. Sä oot usein tehnyt yhteistyötä valokuvataiteilija Sanni Sepon kanssa. Kertoisitko vähän hänestä ja miten te päädyitte monivuotiseen yhteistyöhön?

RITVA

Tää palstahan on hyvä paikka puhua Sannista, koska Sannihan on innokas palstaviljelijä myöskin. Okei. Ja se on tehnyt itseasiassa kirjan siitä, sen nimisen kuin Palsta.

IRINA

Okei, no niin.

RITVA

Mutta tuota... Ehkä se intohimo, mikä meitä yhdistää Sannin kanssa, on metsä ja se löytyi jo 30 vuotta sitten. Huomattiin, että meillä on tämmöinen, siitä on ehkä enemmänkin aikaa, yhteinen intressi. Opiskeltiin samassa koulussa, Taideteollisessa korkeakoulussa, valokuvausta. Ja sitten jossain vaiheessa, kun oltiin koulusta jo valmistettu, tuli sellainen, että jotain tarvitsisi tehdä. Huomattiin, että meillä on tämä yhteinen intressi ja ajateltiin, että ruvetaan tekemään jotain tällaista metsän merkityksestä ihmiselle prokkista. Meitä otti vähän pannuun se, kun silloin metsistä, niin kuin edelleenkin aika paljon, mutta silloin entistä enemmän puhuttiin yksinomaan tästä taloudellista näkökulmasta. Jossain määrin luonnonsuojeluasiat oli silloin myös tapetilla, mutta ennen kaikkea tällainen kulttuurinen suhde, että mitä luonto merkitsee

suomalaiselle identiteetille, mitä se merkitsee meidän elämäntavalle ja noin muuten, niin se oli jäänyt kokonaan katveeseen. Me haluttiin nimenomaan siitä sitten tehdä joku prokkis, eikä me silloin aavistettu, että se projekti vei vähintään viisi vuotta silloin ja sitten se jatkui seuraavaan ja sitten se jatkui seuraavaan ja nyt me ollaan tehty yli 30 vuotta näiden metsäaiheiden parissa yhteistyötä.

IRINA

Niin just. Mikä sun projekteista on ollut sinulle itsellesi tärkein ja miksi?

RITVA

No, ehkä aina se viimeisin on se tärkein. Tällä hetkellä juuri tämä Pohjoistuulen metsä - juttu. Mutta kyllä se Puiden kansa, minkä kanssa Sannin kanssa aloitettiin, eli missä me perehdyttiin lopulta tällaiseen suomalaiseen metsiin ja puihin liittyvään mytologiaan. Ja siihen, että minkälainen perinne ja minkälainen luontosuhde meillä on ollut aiemmin. Ehkä nämä kaksi projektia, koska ne ovat olleet niin laajoja, monia vuosia kestäneitä. Esimerkiksi tämä Puiden kansa on elänyt siitä lähtien hyvin monessa muodossa. Se on tällä hetkellä näyttelynä USA:ssa, Portlandissa, ja sitä on tehty hirveästi eri kielillä. Tavallaan ne ovat osa elämää, minun elämää ja osa Sannin elämää. Ehkä juuri tämä Puiden kansa ja Pohjoistuulen metsä on sellaiset.

IRINA

Selkeästi sulle intohimo myös, kun olet ikään kuin jumittunut tähän hienolla tavalla. Kiitokset siitä, koska se on tosi tärkeä aihe ja tärkeätä, että on ihmisiä, jotka jaksaa puhua luonnon puolesta ja tehdä töitä sen eteen, että se säilyy. Milloin sä itse koit niin sanotun ensimmäisen luontoheräämisen tai muistatko sä, että mikä sut sai alunperin toimimaan luonnon puolesta? Oliko se joku tietty hetki?

RITVA

Ehkä ihan konkreettinen juttu oli semmoinen, että olin noin 14-15 -vuotias Kirkkonummella. Siellä oli sellaiset Kirkkonummipäivät ja siellä tällainen Kirkkonummen ympäristönsuojeluyhdistys esitteli toimintaansa siellä semmoisen näyttelyn tiimoilta ja sitten joku esittelijä sieltä pysäytti meidät nuoret, siinä oli minä ja mun pari kaveria, kertoi siitä niiden yhdistyksestä ja muusta ja luonnonsuojelun tärkeystä ja muusta. Totta kai sitä pohjaa oli syntynyt jo sitä ennenkin itsellä. Kerroin, että olin lukenut paljon kirjoja ja se luonto oli minulle tärkeä, mutta se oli sellainen kipinä. Sen jälkeen me perustettiin sellainen luontokerho. Mä sanoin, että mä olen kerhoihminen. Oli koirakerho, sitä ennen viisauden kerho, sitten meillä oli luontokerho. Ja tää luontokerho, Zodiac, toimi sitten ehkä sen ajan, kun mä olin lukiossa vähän sitä ennen, Kirkkonummella aktiivisesti. Ja siinä kyllä koki sellaisen aktivoitumisen. Me kerättiin muun muassa nimiä, kun Inkooseen suunniteltiin ydinvoimalaa, se oli meidän naapurikunta, kerättiin siellä Kirkkonummella kaikista taloista ja sitten kampanjoitiin, että kaatopaikkaa ei rakenneta Saltfjärdenin lintukosteikkoon. Silloin semmoinen

aktivismi käynnistyi. Siitä lähtien oikeastaan jossain määrin ollut myös aktiivinen luonnonsuojeluasioissa.

IRINA

Niin ja sitähan voi olla aktiivinen ja aktivisti aika monella tapaa. Joko noin, niin kuin teit silloin nuorempana, niin kuin ehkä aika moni myös nuorempana jaksaa mennä sinne metsään ja seistä puiden edessä, kun koneet tulee ja estää. Silloin on tosi paljon rohkeampi ehkä pienenä ja sitten taas myöhemmin, niin taiteen kautta tekee sitä aktivismia tai miten kukin.

RITVA

Joo, mä oon itse asiassa ajatellut, että se työ, että se on ehkä parasta aktivismia, mitä mä voin tehdä, on se, että mä teen sitä näiden mun kirjojen ja näyttelyiden, leffojen kautta. Että, se viesti on kuitenkin tehokkaampaa kuin se, että mä menisin varsinaisesti kaduille tai metsäkoneita pysäyttelemään tai jotain muuta.

IRINA

Niin, se on tosi vaikuttavaa. Kun vaikka vain katsoo sun kirjoja tai menee näyttelyyn, niin se on tosi vaikuttavaa kuitenkin se, että vaikka siellä ei osoitella sormella mitään tai ketään, mutta sä saat sen ehkä sen kaipuun siitä, että mitä ollaan menettämässä. Ainakin mulle se toimii niin.

RITVA

Sanni on kyllä hyvin paljon enemmän tällainen aktivisti ja hän on yhä edelleenkin aktiivisesti mukana monella tavoin näissä metsäasioissa, muillakin tavoin kuin taiteen keinoin. Se on mielestäni ihan hirveän hienoa, että ihmiset toimii. Ja kyllä mä nostan hattua tälle nykyajan nuorisolle, joka on aktivoitunut myös näissä metsäasioissa.

IRINA

Kyllä, heidän tulevaisuudestaan puhutaan.

RITVA

Joo, kyllä.

IRINA

Millaisina hetkinä sä itse haet voimaa ja inspiraatiota luonnosta?

RITVA

Kyllä mä haen sitä oikeastaan koko ajan. Mä olen onnellinen siinä mielessä, että mä asun aika semmoisella luonnonläheisellä paikalla tällä hetkellä. Siellä, kuten sanoin, oon maalainen. Niin kotipihalta ja ikkunasta, joka päivä ja oikeastaan koko ajan se luonto on siinä läsnä. Se on mulle hirveän tärkeää, että se on siinä. Mun ei tarvitse aina välttämättä

mennä sinne, vaan se on siinä mun ympärillä. Pieninä ja isoina. Se on lintuina, jotka pölähtää siihen. Tervapääskyinä, jotka tekee poikaset siihen. Pikkusina lumikon poikueina, jotka vilahtaa siinä pihalla. Merikotkina, jotka lentää taivaalla. Kaikkina niinä havaintoina. Kurkina, jotka huutelee aamusta iltaan siinä talon takana. Se koko ajan ympäröi mua ja se tuottaa suunnattoman rauhan. Siellä koen, että olen kotonani. Ehkä siihen luontoon liittyy... Jos menee syvemmälle metsään, niin siellä kokemus on vähän enemmän pyhä. Kotona se on hyvin arkinen. Jos menee suureen metsään, niin se kokemus on enemmän pyhä siinä mielessä, että siellä kaikki ne kokemukset on jotenkin sellaisia perustavanlaatuisia kokemuksia. Mä voin kokea olevani voimakas, mä voin kokea olevani heikko, mä voin kokea olevani osa sitä valtavaa historian jatkumoa. Mä voin kokea, että mä oon vaan pienen hetken tässä, elämä jatkuu. Mä voin kokea suurta kunnioitusta ja myös pelkoa. Ja kaikkia sellaisia isoja asioita, mitä ihminen koko olemassaolonsa aikana ikään kuin kysyy, niin ne jollain tavalla kirkastuu ja on läsnä sellaisessa suuressa metsässä, kun olet siellä varsinkin yksin, tai jonkun kaverin kanssa. Se on sillä tavalla sellainen suuri... Olemassaolon peruskysymysten äärellä olemista ja puhdistavaa.

IRINA

Niin on, ja jotenkin sitä pitää muistaa, että sitä ei pidä pelätä sitä tunnetta. Että, siellä metsässä on ok tuntea kaikkia näitä asioita. On ok tuntea myös pelkoa, mutta myös, että se on turvallinen miljöö, mikä tuo rauhaa ja voimaa. Ihan tälleen lopuksi vielä, jos vaikka olisit ihminen, joka ei voi lähteä omasta kodista ulos, mutta sulla on ehkä pieni ruukkukasvi tai sulla on se näkymä ikkunasta, niin miten sä itse hakisit voimaa siitä luonnosta, siitä mitä sulla on siellä niissä puitteissa?

RITVA

Mä luulen, että jokaiselle ihmiselle jo siitä ikkunan takaa näkyvä puu, jos siinä pihassa on, niin on semmoinen asia, joka antaa voimaa. Ja mä toivon, että tällaisessa kaupunkisuunnittelussa ja kaikessa, kun ympäristöjä suunnitellaan ihmisille, missä ne asuu ja elää ja kenties ovat vaikka kotiensa vankinakin, niin siellä se luonto olisi kuitenkin jollain tavalla läsnä. Se olisi nähtävissä ikkunasta, parvekkeelta. Ja sitten se, miten sä seuraat sen, jonkun vaikka tuommoisen puunkin elämää, jonkun koivun tai jonkun muun. Siihen tulee lehdet ja ne kellastuu ja ne varisee ja linnut lentelee siinä ja oravat kiipeilee. Se riittää varmasti myös hyvin pitkälle. Ajattelin näin. Ja sitten tietenkin kaikki ne kasvit, mitä voi tuoda kotiin. Kyllä silläkin tavalla se yhteys siihen luontoon syntyy. Kasvun ihmeeseen ja koko elämän ihmeeseen, mistä luonnossa oikeastaan kyse. Ja meidänkin elämässä. Se on suuri, käsittämätön ihme kokonaisuudessaan.

IRINA

Kyllä, ja jos vaikka keväällähän sitä voi ottaa vaikka valokuvan siitä kevään ihmeestä, kun kevät herää, herättää puut ja luonnon. Ja sitten vaikka talvella katsella niitä kuvia ja muistella taas mielessään, että tämä tulee taas. Tulee taas kevät ja aurinko ja kaikki. Hei

kiitos Ritva tosi paljon, kun tulit tänne. Oli ihana tavata ja ihana jutella ja kuulla sun ammatista ja sun elämästä ja sun arvoista. Kiitos siitä työstä, mitä sinä teet.

RITVA

Kiitos paljon, oli tosi mukava jutella sun kanssa.

IRINA

Kiitos.

RITVA

Ja tämä hieno paikka, miten inspiroiva.

IRINA

On.

IRINA

Kulttuuriliiteri. Kaipaanko tietoa tai tukea mielenterveysasioissa? Jos sinulla on huoli omasta tai läheisesi mielenterveydestä, omat keinot ovat hukassa, koet olevasi yksin huolesi kanssa tai mietit, mistä saisit apua, ota yhteyttä Mielenterveyden keskusliittoon www.mtkl.fi. Valoa-palveluistamme saat neuvontaa mielenterveyden ammattilaisilta sekä vertaistukea koulutetuilta vertaisilta. Valoa-palvelut ovat avoinna jokaisena arkipäivänä. Palveluiden tarkat aukioloajat löydät osoitteesta www.mtkl.fi/valoa. Mielenterveyden keskusliitto on mielenterveysongelmia itse kokeiden ihmisten järjestö. Äänen jaksoihin teki Aku Vainikainen Book Gardenista, Lapinlahden omasta studiosta. Sisältösuunnittelusta vastasivat Nina Tuittu ja Eveliina Aarnos Mielenterveyden keskusliitosta. Vieraana oli Ritva Kovalainen. Ja minä olen Irina Björklund. Kiitos, kun olit mukana.